

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Conference Report

Rozdíly v prioritách ČR mezi programovacím obdobím 2007-2013 a 2014-2020

—

Duben 2012

Rozdíly v prioritách ČR mezi programovacím obdobím 2007- 2013 a 2014-2020

—

Zuzana Brezinová *Duben 2011*

This paper is the independent analysis of the author. Views expressed in the report are not necessarily those of Association for International Affairs.

Conference Report

Rozdíly v prioritách ČR mezi programovacím obdobím 2007-2013 a 2014-2020

–
Duben 2012

V rámci projektu Asociace pro mezinárodní otázky **Challenging the Czech Tales on European Policies** se uskutečnil 2. dubna 2012 již čtvrtý expertní seminář věnovaný tentokrát prioritám České republiky ve dvou programových obdobích evropského rozpočtu. Diskuze moderovaná **Arnoštem Marksem**, expertem na programování evropských prostředků a jedním z organizátorů projektu, se primárně zaměřila na možné posuny v prioritách a doporučení, která by napomohla zvýšení konkurenceschopnosti českého hospodářství. Jako hosté se zúčastnili **Daniel Braun**, 1. náměstek ministra z Ministerstva pro místní rozvoj, a **Milena Jabůrková** reprezentující Svaz průmyslu a dopravy a firmu IBM, kteří v úvodu nastínili postavení dvou odlišných sektorů: státní správy a podnikatelské sféry. **Daniel Braun** rozdělil problematiku priorit a jejich případných proměn hned v úvodu do třech hlavních oblastí: jaké chtěné změny vyplývají ze současného systémového nastavení, k čemu nás naopak tlačí vnější směrnice Evropské komise a na závěr, jak pokračuje rozpracování věcných priorit České republiky a kam by se měly případně posunout. Každou z oblastí krátce okomentoval.

Co se týče první problematiky, identifikuje několik klíčových problémů, mezi něž patří složitost systému, nejednotná pravidla a problém transparentnosti. Řešením je podle něj např. pro oblast kohezní politiky její lepší koordinace a kontrola, která je ovšem kompenzovaná zjednodušením systému, sjednocením pravidel a pokud možno kompletní elektronizací agendy, která by odstranila nákladnou a zdlouhavou administrativu. Existují ovšem oblasti, ve kterých dochází k narušování trhu přílivem prostředků z evropských fondů, a pro něž je toto řešení nepoužitelné. Proto navrhuje dvě další možnosti. První je založena na větším využívání obrátkových fondů a dalších způsobů, jak návratně poskytovat prostředky, spolu se zvýšením spoluúčasti aktérů veřejného a soukromého sektoru. Prostředky by tak měly plynout zejména do kvalitnějších firem schopných realizovat své projekty, čímž se jednoznačně sníží plýtvání finančními zdroji. Druhá možnost vychází ze samotného nastavení strukturálních fondů a zavádí dva kontrolní mechanismy: ex ante systém schopný posoudit smysluplnost a udržitelnost projektu, jako je např. CPA¹ v bankovním sektoru a následně ex post systém, který by dokázal zpětně zhodnotit úspěšnost projektu a efektivitu výdajů.

Ve druhé zmíněné oblasti, tedy v limitech daných Evropskou komisí, upozorňuje na několik zásadních úprav, které poměrně radikálně mění pojetí kohezní politiky. Klíčovým návrhem je princip tematické koncentrace, který je zakotven ve strategii EU 2020 vymezující 11 tematických celků. Jádrem inovace je myšlenka budoucí provázanosti priorit členských zemí se zmíněnými tematickými okruhy. Celý systém tak bude postaven na monitoringu, odůvodnění a ospravedlnění výběru priorit. Patrnou změnou je nové postavení kohezní politiky, která se místo doposud kompenzační role a rozvolněné vazby na evropskou hospodářskou politiku slouží ke konsolidaci a realizaci cílů stanovených v EU 2020. Dalším podstatným posunem je zavedení ex ante kondicionalit, které mohou ovlivnit budoucí priority členských států stanovením určitých podmínek na vládní a jiné úrovni, jejichž splněním je podmiňován zisk prostředků z evropských fondů. K posledním úpravám patří zvýšená orientace na výsledky. Evropská komise v polovině období N+2 zhodnotí efektivitu a realizaci projektů, přičemž ty nejúspěšnější země mohou získat další příspěvky z evropských fondů. Poměrně krátké období v kombinaci se systémem nastaveným Komisí může vést k podhodnocování cílů a orientaci na jednoduché a rychle realizovatelné projekty.

¹ Certified Public Accountant

Conference Report

Rozdíly v prioritách ČR mezi programovacím obdobím 2007-2013 a 2014-2020

—
Duben 2012

Daniel Braun proto navrhuje, aby bylo období rozšířeno z N+2 na N+3 s možností určité kompenzace, jelikož některé složité výzkumné a kvalitativně náročné projekty nelze v daném rozmezí efektivně realizovat.

Konečně posledním tématem jsou věcné priority a jejich budoucí posuny, které vláda v srpnu loňského roku rozpracovala do pěti hlavních rozvojových směrů. V jádru stojí konkurenceschopnost v podnikatelském sektoru a vzájemné vazby uvnitř tohoto bloku zejména mezi vzděláním a trhem práce na jedné straně a podporou inovací, výzkumu a vývoje na straně druhé. Podpůrnou funkci pak plní instituce a infrastruktura realizovaná s velkým důrazem na regionální specifika a řešení. Co se týče posunů v těchto prioritách, byl vypracován dokument dělicí stávající směry do 8 hlavních tematických celků, v jejichž rámci jasně demonstruje změny v přístupu České republiky. Příkladem je přeorientování investic ze struktury výzkumu a vývoje na lidské zdroje, výzkumná centra, jejich udržitelnost a propojení s aplikační sférou.

Milena Jabůrková reagovala na příspěvek pana Brauna z pohledu reprezentanta informační sféry. Změny v zaměření Evropské komise, tematickou koncentraci a novou orientaci kohezní politiky jako nástroje pro konkurenceschopnost vřele vítá, jelikož předpokládá, že tato inovace by mohla vést k oživení evropské ekonomiky, která se z pohledu IBM, jako globální společnosti, dostává z centra ekonomického a politického dění na jeho okraj. Je proto třeba využít nové finanční prostředky k nastartování rozvoje a vyrovnávání se světovým konkurentům. K tomu může pomoci i nová strategie EU 2020 obsahující řadu rozumných bodů. Existují však také oblasti, které podle jejího názoru mohou způsobit problémy. Jedná se zejména o prosazování národních priorit a jejich zdůvodňování pomocí identifikace s danými tematickými okruhy. Je to sice rozumný krok, ale bude klást zvýšené nároky na národní strategii, její přípravu a implementaci. Česká republika se bude muset soustředit také na své evropské postavení a na to, co by na této nadnárodní úrovni chtěla získat, a vše následně zakomponovat do svých vlastních rozvojových strategií a cílů.

S ohledem na národní strategii, zmiňuje paní Jabůrková další nedostatky. Jako zástupkyně Svazu průmyslu a IBM se účastnila jednání o novém národním programu reforem. První návrh byl podle ní izolován od důležité strategie konkurenceschopnosti, což z něj dělalo pouze formální a v zásadě neaplikovatelný dokument. Strategie konkurenceschopnosti je velice důležitá pro ex ante kondicionality, popis problémů a odůvodnění tematických priorit. Nová podoba proto musí zakomponovat tuto strategii spolu s regionálním rozvojem. Dále je potřeba zlepšit formu veřejné správy, kde chybí kontinuita a stabilita, což se promítá do vyjednávání se soukromou sférou, a také zjednodušit proces elektronizace a monitoringu, o čemž se zmínil již Daniel Braun.

Na úvodní příspěvky navázala užší debata o klíčových prioritách České republiky s ohledem na analýzu Národní ekonomické rady vlády (NERV) s cílem zhodnotit programové období 2007-2013 - jaké posuny a změny se udály ve veřejném a soukromém sektoru a jaký dopad to mělo na trh práce, digitální agendu a hodnocení současné strategie EU 2020. Paní Jabůrková upozorňuje, že ač se ve veškerých strategiích týkajících se trhu práce objevují zmínky o nezaměstnanosti a nedostatku pracovních míst, daleko závažnější je nedostatek profesionálních kvalifikovaných pracovníků v technologických oblastech. Firmy čelící tomuto problémů nemohou naplnit svůj plánovaný růst a musí počítat s výchovou technických pracovníků a jejich integrací do pracovního procesu. Růst kvalifikované

Conference Report

Rozdíly v prioritách ČR mezi programovacím obdobím 2007-2013 a 2014-2020

–
Duben 2012

pracovní síly a vytváření nových technologických oborů jako např. Computer Science, je první cestou ke zvýšení konkurenceschopnosti České republiky. Řešit by se měly také dotace do vysokého školství. Obecně platí, že náklady na technické obory jsou mnohem vyšší než na obory humanitní, což by ovšem podle současného nastavení znamenalo, že školné na těchto oborech by bylo téměř dvojnásobné.

Druhou klíčovou součástí trhu práce je podle Mileny Jabůrkové jeho flexibilita. U nás si pod tímto pojmem představíme především zkrácené úvazky nebo práci na dobu určitou, ovšem s ohledem na vývojové trendy se mění celá podstata práce. Přítomnost na pracovišti již není podmínkou, což zvyšuje možnost úspor firem v oblasti pronájmu nemovitostí. Flexibilita je však jen jednou věcí, druhou je určité zabezpečení garantované pracovní smlouvou. Česká legislativa tuto možnost nijak neošetřuje. Zaměstnanci jsou tak vystaveni nejasnostem v oblasti pojištění, garance pracovního místa apod. Je proto potřeba určitým způsobem propojit pružný trh s alespoň minimálními smluvními standardy pracovní smlouvy.

Arnošt Marks s ohledem na předchozí komentáře o trhu práce a jeho flexibilitě vstoupil do diskuze s otázkou, zda není lepší se místo přesného a ohraničeného definování priorit soustředit na dlouhodobou kvalifikovanou debatu mezi soukromým a veřejným sektorem a jestli existuje stát srovnatelný s Českou republikou, kde funguje flexibilní trh práce.

Braun se na jedné straně přiklání k co největší konkretizaci priorit a nevytváření prostoru pro debatu např. v infrastruktuře dopravy a energetiky, kde si státy zakládají na jednoznačnosti a transparentnosti. Tento princip ale nemůže fungovat v jiných problematikách, jako jsou např. lidské zdroje. Zde souhlasí se vznikem platformy pro debatu a průběžné vyhodnocování intervencí, což je v souladu s již připravovanou strategií Ministerstva pro místní rozvoj, která navrhuje pravidelnou půlroční reflexi vývoje na regionální úrovni. Docházelo by tak k dialogu mezi sociálními a hospodářskými partnery, vyhodnocování regionálních dat a následně k lepšímu zacílení prostředků a korekci určitých mechanismů. Vzhledem k rychlosti inovací nemá státní sféra možnost detailního a neustále aktualizovaného monitoringu a její propojení s regionální úrovní by velice napomohlo efektivnějšímu využívání evropských prostředků.

Kromě propojení národní a regionální sféry se soustředí ještě na posuny a intervence na trhu práce. V našem pojetí je trh práce úzce provázán se vzděláváním, ale je potřeba ho propojit ještě se sociální inkluzí a bojem s chudobou. Věcným cílem by tak měla být zaměstnanost v oborech s přidanou hodnotou. Je třeba přizpůsobit vzdělávání globalizaci a novým potřebám trhu, zlepšit vzdělanost u osob ohrožených sociálním vyloučením a zabránit prohlubování chudoby. Tato opatření by měla ve výsledku zabránit přenosu problémů mezi jednotlivými generacemi a tím jejich dalšímu šíření. Příkladem, kde zmiňované návrhy fungují, je např. Finsko. Vzdělání, pracovní cyklus a změny na trhu práce jsou zde propojeny a vyhodnocují se jako společný celek. Navíc jsou pro tyto tematické okruhy potřeba jednoznačné strategie, které jasně definují proč a za jakým účelem chceme získat evropské finance. Česká republika by se měla zaměřit na stanovení priorit, definici cílů, identifikaci příčin problémů a hlavních oblastí, do kterých chceme investice směřovat. Jabůrková s Danielem Braunem souhlasí v případě Finska, ale dodává, že i na Slovensku jsou již postupně zaváděny určité aspekty flexibilního trhu práce, jako telepráce a sdílené pracovní místo. Sama by vzala v úvahu také praxi jednotlivých firem. Např. IBM je velice inovativní, co se týče začleňování žen do vyšších manažerských pozic. Na rozdíl od Brauna je ale

Conference Report

Rozdíly v prioritách ČR mezi programovacím obdobím 2007-2013 a 2014-2020

–
Duben 2012

jednoznačně pro dlouhodobou diskuzi v jakékoli oblasti, čímž se alespoň umožní prověření jednotlivých ustanovení a jejich vhodnost pro partnerské subjekty, ať už ve sféře veřejné nebo soukromé.

Podle Arnošta Markse je dalším problémovým balíčkem např. infrastruktura, kdy minulé programové období koncentrovalo až 70 % investic do výzkumu a vývoje a jejich infrastruktury. V České republice, ale také na úrovni ostatních kohezních zemí, bylo velkým překvapením, když se Evropská komise rozhodla vyčlenit takový podíl finančních prostředků na oblast VaV. Zajímá ho proto souvislost jiných tematických okruhů s prioritou výzkumu a vývoje jako je např. inovační systém, čeho by se měla Česká republika chytit a co je důležité z hlediska posunu mezi jednotlivými programovými obdobími z pohledu IBM, která do oblasti výzkumu a vývoje investuje obrovské finanční prostředky.

IBM investuje do zmiňované oblasti celosvětově přibližně 6 miliard dolarů, jelikož pro ni představuje jeden ze zdrojů přežití. Dochází ke vzniku globálních vědeckých sítí umožňujících využívat zahraniční vědecké a technologické postupy k vlastnímu rozvoji. Důležitá je však zejména komercializace výzkumu generující zisk a kompenzující náklady, což umožňuje nejen udržitelnost těchto investic, ale také samotný rozvoj firmy. Podle paní Jabůrkové není ale náš systém na takovouto možnost připraven a zároveň sama debata s veřejnou sférou je velice problematická kvůli nedostatečné stabilitě a kontinuitě.

Daniel Braun doplňuje debatu krátkým komentářem k zmiňovanému výzkumnému inovačnímu systému a konkurenceschopnosti podniků. V těchto dvou tematických okruzích by mělo být maximální zaměření na využití specializovaných center a dalších inovačních struktur paralelně s rostoucí kompetencí pracovníků v centrech a managementu. Výchova lidských zdrojů by ale neměla zůstat zaměřená jen na zvyšování konkurenceschopnosti, ale také na schopnost zpracování dat a výběru vhodného podnikatelského modelu pro prezentaci na zahraničních trzích. Dále navrhuje v oblasti kapitálových výdajů přesun investic do špičkových technologií. Co se týče malých a středních podniků, bylo by vhodné posílit vzájemnou spolupráci, spojovat střední a velké podniky a pronikat do globálních distribučních řetězců. Problematika souvisí i s formou podpory, kdy by v některých oblastech jako je podnikání, jak již zmínil na začátku, bylo lepší využít obrátkové zdroje. Na druhou stranu uznává, že podpora inovací by neměla zůstat jedinou prioritou, jelikož ne všechny firmy jsou vysoce inovativní a zaměřené tímto směrem. Proto je potřeba podporovat i nízko a středně kvalifikované zaměstnance.

Zajímavým příspěvkem byly i postřehy publika týkající se age managementu, zejména v souvislosti s neustálým stárnutím ekonomicky aktivního obyvatelstva. Změny se výhledově projeví nejvíce v nárůstu skupiny obyvatel 45-50+. Právě tato skupina je čím dál více ohrožena nezaměstnaností a sociálním vyloučením, proto je potřeba vzít možnost age managementu v úvahu již nyní. V současné strategii EU 2020 můžeme částečně vidět nástin této problematiky v rozdělení obyvatel do tří skupin, na něž se kohezní politika speciálně zaměřuje: absolventi, handicapovaní a 50+, kteří by také měli být nejvíce zohledněni v nastavení budoucích priorit. Oblast je však potřeba detailněji a hlouběji rozpracovat.

Příští programové období tak musí vzít v úvahu zejména nové limity stanovené Evropskou komisí, které zahrnují rozdělení priorit do tematických bloků. Česká republika vypracovala

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Conference Report

Rozdíly v prioritách ČR mezi programovacím obdobím 2007-2013 a 2014-2020

—

Duben 2012

soubor 5 priorit, v jejichž jádru stojí konkurenceschopnost s orientací na soukromý sektor, ovšem vzájemně propojená s národním trhem, vzděláváním a oblastí výzkumu a vývoje. Co se týče národního trhu, který je základním referenčním bodem evropských strategií, je potřeba soustředit se zejména na trh práce a jeho flexibilitu. Přičemž Česká republika se specificky potýká nikoli pouze s nezaměstnaností a nedostatkem pracovních míst, ale technické obory pocítují především nedostatek kvalifikovaných profesionálních pracovníků, jejichž školení je velice zdlouhavé a nákladné a nutí firmy orientovat se na zahraniční trhy. Důležitým aspektem je také intenzivnější komunikace na úrovni regionální, která umožní detailnější rozbor problematiky a přímo zapojí do procesu více aktérů soukromé a veřejné sféry. V neposlední řadě nesmíme zapomenout ani na komentář paní Jabůrkové ohledně vztahu výzkumu a vývoje s podnikatelským sektorem, kde je nutné zajímat se zejména o komercializaci výsledků, aby byly zisky oboustranné. Stanovení konkrétních cílů pro příští programové období však budou předcházet ještě další diskuze, aby došlo k co nejlepšímu vyhodnocení veškerých nabízených možností a umožnilo se tak České republice opravdu efektivní definování budoucích priorit.

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Conference Report

Rozdíly v prioritách ČR mezi programovacím obdobím 2007-2013 a 2014-2020

—

Duben 2012

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) je nevládní organizace založená za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám a již patnáctileté historii je AMO vnímána jako přední nezávislý zahraničněpolitický think-tank v České republice.

K DOSAŽENÍ SVÝCH CÍLŮ ASOCIACE:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM

Výzkumné centrum AMO bylo založeno v říjnu 2003 jako jeden z hlavních pilířů činnosti Asociace zaměřený na výzkum, analýzu a popularizaci výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky. Náplní činnosti Centra je přispívat k identifikaci a analýze problémů důležitých pro zahraniční politiku ČR a její postavení v současném světě. Centrum poskytuje nezávislé analýzy, vytváří prostor pro odbornou i veřejnou diskusi o problémech mezinárodní politiky a navrhuje jejich možná řešení. Činnost Centra lze rozdělit do dvou základních, vzájemně provázaných oblastí: výzkumu a expertní analýzy na straně jedné a zprostředkování politického a odborného dialogu na straně druhé. Všechny doposud publikované publikace naleznete na [stránkách AMO](#). Kratší komentáře a vyjádření analytiků a dalších spolupracovníků k událostem současnosti naleznete na [blogu AMO](#).

Nadále nás pravidelně sledujte a buďte v obraze!

